

дрібних етнічних груп, і конфлікти, в основі яких покладено протиріччя на релігійно-общинному ґрунті.

Природні катастрофи також можуть бути причиною нелегальних міграцій. Як правило, такі переміщення населення відбуваються, якщо на території компактних поселень або поблизу людських помешкань виникають екологічні катаклізми. Виверження вулкана, зсуви гірських порід чи снігових лавин, опущення під воду суходолів тощо, – подібні переміщення означають тимчасову або безповоротну втечу від природних катастроф, які можуть погіршитись. Якщо аномальні явища бувають епізодичними, однак не надто катастрофічними, то вони спричиняють міграцію за принципом маятника, тобто за вектором – "звідти – туди – назад".

Жахливим прикладом природної катастрофи є землетрус 2011 року в Японії магнітудою дев'ять балів, який визвав цунамі висотою більше десяти метрів, що спричинило серію аварій на АЕС "Фукусима-1". У зв'язку з цим тисячі людей вимушені були мігрувати в інші місця.

Підсумовуючи сказане слід додати, що на загострення ситуації, пов'язаної з незаконною міграцією, все більший вплив здійснюють інтеграційні процеси, пов'язані з розвитком міжнародних відносин, у тому числі транспортних комунікацій, розширенням культурних зв'язків, фактори, які характеризують стан правових та організаційних заходів ("відкритість" кордонів) тощо [7]. Дійсно, це обумовлює небажане та всенебезпечне явище міжнародної нелегальної міграції.

Об'єктивне і точне визначення причин є ключем до пізнання всієї сукупності процесів, які сприяють нелега-

льній міграції, ієрархії і взаємозв'язків компонентів такої сукупності. Тільки такий підхід дозволяє дати справедливій оцінці щодо:

- а) ефективності впливів правових методів і форм;
- б) реальної здатності державних і недержавних структур ефективно виконувати покладені на них обов'язки;
- в) шляхів удосконалення всього державного правового механізму протидії відомим проявам нелегальної міграції.

1. Карпачова Н. І. Трудова міграція з України в контексті загальносвітових міграційних процесів: основні причини трудової міграції / Н. І. Карпачова // Соціальна безпека. – 2007. – № 7. – С. 5. 2. Кременчуцький С. М. Нелегальна міграція – один із чинників загрози національній безпеці України / С. М. Кременчуцький // Кримінальний кодекс України 2001 р. : проблеми застосування і перспективи удосконалення. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 7-8 квітня 2006 р. Ч. 2. С. 101. 3. Журавель Т. А. Некоторые аспекты предупреждения транснациональной преступности нелегальными мигрантами / Т. А. Журавель // Науковий вісник ЛЮІ МВС України. – 2002. – № 2(5). – С. 87. 4. Міграційні процеси: сутність, причини, види та показники міграції [Електронний ресурс] : Управління трудовим потенціалом / В. С. Васильченко, А. М. Гриненко, О. А. Грішнова, Л. П. Керб. – Навч. посіб. – К.: КНЕУ, 2005. – 403 с. – Режим доступу: http://buklib.net/index.php?option=com_jbook&catid=147 5. Особливості формування міжнародно-правового механізму у боротьбі з нелегальною міграцією в сучасних умовах [Електронний ресурс] : Вісник Львівського інституту / С. Книш. – 2009. – № 48. – с. 109. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vlnu_yu/2009_48/109adm48.pdf 6. Українська Служба Голосу Америки [Електронний ресурс] : ЄС готується до напливу біженців із Близького Сходу. – Режим доступу : <http://www.voanews.com/ukrainian/news/world/EU-Migration-03-02-2011-117257233.html> 7. Міллер А. Що таке причини та умови злочинів? / А. Міллер // Право України. – 2001. – № 5. – С. 90.

Надійшла до редколегії 20.04.12

УДК 349.412.2

Ю. Туцький, здобувач

МІСЦЕ ПУБЛІЧНОГО СУБ'ЄКТА В СТРУКТУРІ ПРАВОВІДНОШЕННЯ ВИКУПУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ СУСПІЛЬНИХ ПОТРЕБ

У статті визначено місце публічного суб'єкта в структурі правовідношення викупу земельних ділянок для суспільних потреб.

Ключові слова: органи державної влади та місцевого самоврядування, викуп, суспільні потреби.

В статті определено место публичного субъекта в структуре правоотношения выкупа земельных участков для общественных нужд.

Ключевые слова: органы государственной власти и местного самоуправления, выкуп, общественные нужды.

In the article outlines the local public subject in the structure of legal relations of redemption plots of land for the needs of society.

Keywords: government agencies and local government, redemption, needs of society.

Постановка проблеми. Конкуренція приватних інтересів власників земельних ділянок та публічних інтересів суспільства, зумовлює виникнення правовідносин, які спрямовані на досягнення приватно-публічного компромісу. Однак, лише визначивши місце публічного суб'єкта, як сторони правовідношення викупу стане можливим дотримання даного компромісу, що забезпечить найоптимальніше співвідношення ризиків за ступенем та природою явищ – приватного та публічного.

Ступінь наукової розробки проблеми. На сьогодні існує чимало вчених, які у тих чи інших аспектах торкаються проблеми, що є предметом нашого дослідження, зокрема: Д. Б. Горохов, О. В. Єлісеєва, М. П. Кабитов, К. С. Клейменова, А. М. Мірошніченко, В. В. Носік, К. П. Пейчев, О. Тодика, О. С. Харченко та інші. Однак спеціальне дослідження місця публічного суб'єкта в структурі правовідношення викупу земельних ділянок для суспільних потреб є неповним, що і обумовило вибір предмета дослідження.

Метою даної статті є визначення місця публічного суб'єкта в структурі правовідношення викупу земельних ділянок для суспільних потреб.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічною стороною правовідношення викупу земельних ділянок для суспільних потреб є орган державної влади чи місцевого самоврядування.

На думку Д. Б. Горохова, розпоряджаючись земельними ділянками права приватної власності органи влади діють не в якості власника, а в якості представника суверена, яким є держава [1, с. 182]. У той же час представляється більш вдалим формулювання сувереном народу, який є єдиним джерелом влади, а уже "державний суверенітет є похідним від народного суверенітету" [2, с. 26].

Розмежовуючи приватні та загальні інтереси, Ж.-Ж. Руссо писав: "Подібно до цього, як приватна воля не може представляти волю загальну, так і загальна воля, у свою чергу, змінює свою природу, якщо вона спрямована до приватної мети, і не може як загальна виносити ухвалу ні відносно якої-небудь людини, ні відносно якого-небудь факту" [3, с. 173]. Так, в якості власника орган держави не може мати по відношенні до землі більше прав, ніж інший власник, а тому в даній якості йому не може належати право примусового відчуження (викупу) землі, оскільки таким правом не володіють і інші власники [1, с. 182].

Визначаючи місце органу державної виконавчої влади чи місцевого самоврядування у складі правовідносин як органу, що здійснює викуп земельної ділянки для суспільних потреб, слід погодитися з позицією науковців про те, що в даних правовідносинах орган виступає в якості публічного суб'єкта, адже виражає загальні інтереси суспільства, а не інтереси, як власник.

Визначаючи компетенцію публічного суб'єкта у правовідносинах викупу слід вказати, що у відповідності до ч. 1 ст. 7 Закону України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р., органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування відповідно до своїх повноважень та в порядку, визначеному цим Законом, мають виключне право викупу земельних ділянок, які перебувають у власності фізичних або юридичних осіб для суспільних потреб. Слід зазначити, що положення ч. 1 ст. 7 вказаного Закону про їх повноваження не узгоджуються із усім переліком об'єктів викупу. Адже ст. 3 вказаного Закону, окрім земельної ділянки, допускається викуп і її частини [4]. У даному випадку, вбачаємо доречним на законодавчому рівні закріпити право органу державної виконавчої влади чи місцевого самоврядування, в межах своїх повноважень, викупувати, окрім земельної ділянки, і її частину (частин).

Для усунення суперечностей та невизначеності, законодавець розмежує повноваження органів виконавчої влади та органами місцевого самоврядування щодо викупу земельних ділянок для суспільних потреб, в залежності від видів суспільних потреб, щодо яких здійснюється викуп земельних ділянок, та обмежує їх повноваження, як законодавчою виключністю переліку даних потреб, так і територіальним поширенням таких повноважень.

Так, органи виконавчої влади, відповідно до ст. 8 Закону України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р., приймають рішення про викуп земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені (крім об'єктів, викуп яких віднесено до повноважень органів місцевого самоврядування), для таких суспільних потреб: забезпечення національної безпеки і оборони; будівництво, капітальний ремонт, реконструкція та обслуговування лінійних об'єктів та об'єктів транспортної і енергетичної інфраструктури (доріг, мостів, естакад, нафто-, газо- та водопроводів, ліній електропередачі, зв'язку, аеропортів, нафтових і газових терміналів, електростанцій) та об'єктів, необхідних для їх експлуатації; розміщення іноземних дипломатичних представництв та консульських установ, представництв міжнародних організацій в Україні згідно з міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України; розміщення та обслуговування об'єктів, пов'язаних із видобуванням корисних копалин; будівництво захисних гідротехнічних споруд; будівництво та обслуговування нафтових і газових свердловин та виробничих споруд, необхідних для їх експлуатації, споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва; розташування об'єктів природно-заповідного фонду загальнодержавного значення.

У відповідності до п. в ст. 13 Земельного кодексу України до повноважень Кабінету Міністрів України належить викуп земельних ділянок для суспільних потреб,

у порядку визначеному законом. Водночас, ч. 2 ст. 8 Закону України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р., конкретизує дані повноваження, визначаючи, що Кабінет Міністрів України приймає рішення про викуп земельних ділянок для забезпечення національної безпеки і оборони, розміщення іноземних дипломатичних представництв та консульських установ, представництв міжнародних організацій в Україні згідно з міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також для інших суспільних потреб, визначених цим Законом, якщо передбачається місце розташування об'єкта на території Автономної Республіки Крим та суміжної області або на території двох та більше областей.

Відсильний характер до закону також належить нормам статей 16 та 17 Земельного кодексу України, які визначають повноваження Ради міністрів Автономної Республіки Крим та місцевих державних адміністрацій щодо викупу земельних ділянок для суспільних потреб. Уже, Закон України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р. у п. 2 ст. 8 уповноважує Раду міністрів Автономної Республіки Крим, обласні державні адміністрації приймати рішення про викуп земельних ділянок для суспільних потреб, якщо передбачається місце розташування об'єкта на території двох або більше районів. Районна державна адміністрація приймає рішення про викуп земельних ділянок для суспільних потреб, якщо передбачається місце розташування об'єкта в межах території району.

Органами місцевого самоврядування, яким, у відповідності до статей 8 та 12 Земельного кодексу України, належать виключні повноваження викупу земельних ділянок для суспільних потреб територіальних громад сіл, селищ, міст, міста Києва та Севастополя, є відповідно сільські, селищні, міські ради, Київська і Севастопольська міські ради.

Згідно зі ст. 9 Закону України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р., органи місцевого самоврядування в межах території здійснення їх повноважень приймають рішення про викуп земельних ділянок, у порядку, визначеному цим Законом, для таких суспільних потреб: будівництво, капітальний ремонт, реконструкція та обслуговування лінійних об'єктів та об'єктів транспортної і енергетичної інфраструктури, пов'язаних з обслуговуванням відповідно територіальної громади села, селища, міста (доріг, мостів, естакад, газо- та водопроводів, ліній електропередачі, зв'язку, аеропортів, нафтових та газових терміналів, електростанцій), та об'єктів, необхідних для їх експлуатації; розташування об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення; створення міських парків, будівництво дошкільних навчальних закладів, майданчиків відпочинку, стадіонів та кладовищ.

З даного приводу звертає увагу той факт, що законодавець не включив у сферу повноважень органів місцевого самоврядування, на відміну від органів державної влади, право викупу земельних ділянок під розміщення нафтопроводів. Вважаємо, це викликано, безпосереднім призначенням нафтопроводів здійснювати переміщення нафти з районів нафтовидобування до нафтозховищ і місць переробки [5, с. 188], що зумовлює їх розміщення,

завичай, на території декількох територіальних громад. Також, важливим аспектом, в даному розподілі повноважень є недоцільність прямого задоволення суспільних потреб лише однієї громади в Україні, на відміну від газочис водопроводів, яким може належати, як загальносуспільний, так і регіональний інтерес.

Варто зауважити, що на відміну від повноважень органів виконавчої влади, повноваження органу місцевого самоврядування з приводу викупу законодавчо визначаються не лише територіальним поширенням повноважень на нерухомі об'єкти, "які надаються компетентному органу переважно в силу того, що він є органом, який здійснює право державної або комунальної власності на відповідній території" [6, с. 117], так зване "політичне управління" [7, с. 127], а також диференціюються та виключаються потребами територіальних громад сіл, селищ чи міст. На думку О. В. Єлісєєвої, саме принцип віднесення суспільної потреби до державної або комунальної має бути покладено в основу розмежування компетенції органів [6, с. 117].

Неможливо не зазначити, що хоча чіткого вираження принципу розподілу повноважень органів влади, за природою потреб, для яких викупляється об'єкт, немає, однак враховуючи принцип взаємовиключності повноважень органів місцевого самоврядування та державної влади, а також присутність особливого характеру суспільних потреб, які можуть бути підставою викупу, у повноваженнях кожного зі викупувачів, вважаємо, даний принцип зберігається.

У той же час представляється принципово важливим підкреслити, що у разі неотримання згоди власника земельної ділянки на її викуп для суспільних потреб, згідно зі ст. 15 Закону України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р., зазначений об'єкт може бути примусово відчужений у державну чи комунальну власність лише як виняток з мотивів суспільної необхідності і виключно під розміщення: об'єктів національної безпеки і оборони; лінійних об'єктів та об'єктів транспортної і енергетичної інфраструктури (доріг, мостів, естакад, магістральних трубопроводів, ліній електропередач, аеропортів, нафтових і газових терміналів, електростанцій) та об'єктів, необхідних для їх експлуатації; об'єктів, пов'язаних із видобуванням корисних копалин загальнодержавного значення; об'єктів природно-заповідного фонду; кладовищ.

Відзначимо, що вітчизняний законодавець визначає принцип "пасивної" незгоди приватного власника на викуп земельної ділянки. В такому випадку, саме на публічного суб'єкта, в разі незгоди приватного власника укласти угоду про викуп, покладено обов'язок звернення до суду щодо примусового відчуження земельної ділянки. Дещо по-іншому до розв'язання цієї проблеми, підходить Земельний кодекс Республіки Узбекистан, де у ст. 35 визначається, що при незгоді землевласника, землекористувача і орендаря з рішенням відповідно хокімів району, міста, області або рішенням Кабінету Міністрів Республіки Узбекистан про вилучення земельної ділянки це рішення може бути оскаржене до суду [8]. У даному випадку законодавство визначає принцип "активної" незгоди власника на викуп земельної ділянки, адже обов'язок по зверненню в суд лежить саме на приватному власнику.

Невиправданним, на нашу думку, є як сам законодавчий принцип розмежування суспільної потреби та суспільної необхідності, в залежності від вираження волі власника земельної ділянки по відношенню до викупу, так і наступне звуження повноважень органів уповно-

важених здійснювати викуп на її відчуження у зв'язку з суспільною необхідністю. Адже, прийнявши рішення про викуп земельної ділянки, можливим буде лише в окремих випадках її відчуження у зв'язку з суспільною необхідністю. В інших же, – уповноважені органи, що прийняли рішення про викуп земельних ділянок для суспільних потреб, у разі незгоди власника на викуп, не наділені повноваженнями звернення в суд для примусового викупу, що піддає сумніву необхідність існування механізму викупу, в якому не передбачено примусове відчуження об'єкта.

Вважаємо, слід на законодавчому рівні закріпити повноваження публічного суб'єкта у всіх випадках, в яких йому надано право приймати рішення про викуп, у разі недосягнення згоди з власником земельної ділянки на її відчуження, звертатися до адміністративного суду із позовом про примусове відчуження зазначених об'єктів. Застосування даного механізму повноважень публічного органу, на нашу думку, виведе із правового поля інституту викупу земельних ділянок для суспільних потреб механізм здійснення повноважень органів влади, якому на нашу думку, притаманна суто цивільно-правова природа, а його застосування у правовідношенні викупу є не лише однобічним, а й обтяжливим для обох сторін.

У відповідності до ч. 4 ст. 12 Закону України "Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності" від 17.11.2009 р., на власника земельної ділянки, щодо якої органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування прийнято рішення про викуп з підстав, які допускають примусове відчуження такого майна з мотивів суспільної необхідності, покладено зобов'язання сприяти представникам зазначених органів і суб'єктам, уповноваженим на проведенні експертної грошової оцінки вартості такої земельної ділянки та оцінки житлового будинку, інших будівель, споруд, багаторічних насаджень, що на ній розміщені, у визначенні розміру збитків, що підлягають відшкодуванню, доступі до об'єктів оцінки і до наявної у власника інформації про них. У зв'язку з чим, вважаємо, публічна сторона наділена кореспондуючим правом вимагати виконання даного обов'язку.

Водночас, обов'язком органу державної влади та місцевого самоврядування, у правовідношенні викупу, є виплата викупної ціни за об'єкт викупу.

Можна виділити декілька напрямів вирішення питання коли даний обов'язок повинен бути реалізований. Аналізуючи природу чинного законодавчого регулювання викупних правовідносин, вважаємо за доцільне виділити декілька напрямів вирішення питання щодо моменту виплати викупної ціни. На думку Д. Е. Зайкова та М. Г. Звягінцева, важливою умовою викупу є попереднє відшкодування вартості земельної ділянки [9, с. 159]. Ставлячи під сумнів дану позицію науковців М. П. Кабитов зазначає, що встановивши умову про обов'язковість передоплати під час викупу за волею власника земельної ділянки, буде здійснено вторгнення в сферу приватних інтересів сторін договору [10, с. 90].

Вважаємо, не поширення обов'язку на орган державної влади чи місцевого самоврядування попередньої виплати викупної ціни у правовідносинах добровільного викупу не відповідає природі компромісу публічного та приватного інтересу, та суттєво звужує приватноправовий елемент в юридичній конструкції викупу, що є недопустимим. Підтримуючи позицію Д. Е. Зайкова та М. Г. Звягінцева про попередню виплату викупної ціни за викупуваний об'єкт, слід наголосити, що оскільки у правовідносинах викупу ставиться питання про позбав-

лення права приватної власності на об'єкт нерухомості, що гарантується Конституцією України, питання про відшкодування повинне буди повним, набуття ж права власності публічним суб'єктом на викупований об'єкт нерухомості, – відбуватися лише після сплати викупної ціни.

Висновки. Підсумовуючи наведене, вважаємо за можливе визначити, що орган публічної влади, як представник суверена, у правовідносинах викупу земельних ділянок для суспільних потреб займає домінуюче становище, у відношенні до власника земельної ділянки. Правильність даного висновку підтверджується повноваженнями саме органів державної влади та місцевого самоврядування ініціювати правовідношення – приймаючи рішення про викуп земельних ділянок для суспільних потреб; вимагати належного сприяння власника у визначенні викупної ціни, доступ до об'єкта викупу, вчинення інших дій визначених законодавством; та звертатися до суду щодо примусового відчуження земельної ділянки.

1. Горохов Д. Б. Правовое регулирование сделок с земельными участками: Дис...кан. юр. наук: 12.00.06 / Д. Б. Горохов; Институт законодательства и сравнительного правоведения при правительстве Российской

кой Федерации. – М., – 1998. – 199 с. 2. Тодика О. Верховенство власти народа в умовах становлення правової державності // Юридична Україна. – 2004. – № 5. – С. 23 – 27. 3. Руссо Ж. Ж. Об общественном договоре. Трактаты / Пер. с фр. – М.: "КАНОН-пресс", 1998. – 416 с. 4. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 1. – Ст. 2. 5. Тлумачний гірничий словник / В.С. Білецький, К.Ф. Сапціцький, Б.С. Панов, В.В. Мирний, П.П. Голембієвський, О.С. Підтикалов, Л.А. Федотова, В.І. Альохін, О.Г. Редзіо. Під загальною ред. В.С. Білецького. – Донецьк: Новий світ, – 1998. – 446 с. 6. Єлісеєва О. В. Припинення права приватної власності на земельну ділянку за законодавством України: Дис...канд. юр. наук: 12.00.06 / О. В. Єлісеєва; Київський національний університет ім. Т. Шевченка. – К., 2006. – 240. 7. Земельне право: Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / За ред. В. І. Семчика і П. Ф. Кулиничка. – К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2001. – 424 с. 8. Земельный кодекс Республики Узбекистан N 598-I от 30.04.1998 г. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zemreforma.info/files/uzbekistan.doc>. 9. Зайков Д. Е., Звягинцев М.Г. Настольная книга гражданина по защите земельных прав. – М.: Издательский дом "Pa", 2008. – 896 с. 10. Кабытов Н. П. Выкуп земельного участка как основание прекращения права частной собственности: дис. на соискание наук. степени канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 "Земельное право; аграрное право; экологическое право; природоресурсное право" / Н. П. Кабытов; Самара, 2004. – 214 с.

Надійшла до редколегії 20.04.12

Р. Ляшенко, ас.

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОНАСТУПНИЦТВА У ВИКОНАВЧОМУ ПРОЦЕСІ: ТЕОРІЯ, ПРАКТИКИ ТА ЗАКОНОДАВЧА РЕГЛАМЕНТАЦІЯ

Проаналізований порядок вирішення державними виконавцем та судом питань щодо правонаступництва у виконавчому провадженні. Внесено пропозиції з вдосконалення законодавства про виконавче провадження при вирішенні питань правонаступництва, Цивільний процесуальний кодекс, а саме ст. 378 ЦПК.

Ключові слова: правонаступництво, заміна сторони, виконавче провадження, стягувач, боржник.

Проанализирован порядок решения государственным исполнителем и судом вопросов правопреемства в исполнительном производстве. Внесены предложения по совершенствованию законодательства об исполнительном производстве при решении вопросов правопреемства, Гражданский процессуальный кодекс, а именно ст. 378 ГПК.

Ключевые слова: правопреемство, замена стороны, исполнительное производство, взымал, должник.

Analysed order of decision state a performer and court of questions in relation to pravnastupnictva in executive realization. Suggestions are brought in from perfection of legislation about executive realization at the decision of questions of pravnastupnictva, Civil code of procedure, namely item 378 CPK.

Keywords: replacement of side, executive realization, tightened, debtor.

Питанням правонаступництва у виконавчому процесі присвячені роботи деяких як російських [1], так українських вчених [2]. Але питання процесуального порядку, підстав, суб'єктного складу за ініціативою кого воно проводиться, а також роль у цьому процесі таких владних суб'єктів якими є суд та державний виконавець є досить важливим для виконавчого провадження, тому його не можна вирішувати по аналогії із цивільним процесом, як це робиться у більшості робіт, які присвячені питанням правонаступництва у виконавчому провадженні.

Питання правонаступництва у виконавчому процесі є важливим й тому, що у ч. 5 ст. 8 Закону України "Про виконавче провадження" має місце положення про те, що у разі вибуття однієї із сторін державний виконавець з власної ініціативи або за заявою сторони, а також сама заінтересована сторона мають право звернутися до суду із заявою про заміну сторони її правонаступником. Так, стаття 378 ЦПК визначає, що саме у цивільному судочинстві вирішується питання про правонаступництво у виконавчому провадженні.

Але це питання вченими вирішується однозначно.

Як зазначає Тиліпко під правонаступництвом у виконавчому провадженні необхідно розуміти заміну однієї зі сторін (стягувача або боржника) з переходом прав та обов'язків від правопередника до іншої особи (правонаступника), що раніше не брали участі у виконавчому провадженні. Правонаступництво можливе на всіх стадіях виконавчого провадження – з моменту відкриття виконавчого провадження до його закінчення. Так, підставою правонаступництва є смерть громадя-

нина, що був стороною виконавчого провадження, оголошення його померлим, реорганізація юридичної особи, відступлення права вимоги, переведення боргу (глава 47 ЦК) [3].

Вчений Білоусов Ю.В. зазначає, що правонаступництво – це перехід процесуальних прав та обов'язків у виконавчому провадженні від правопередника (сторони, яка вибула із виконавчого провадження до правонаступника (стягувача або боржника), в силу правонаступництва у матеріальних відносинах, які є предметом виконання[4].

Але при вирішенні питання правонаступництва у виконавчому провадженні слід враховувати, що воно реалізується за рахунок активної участі у виконавчому процесі двох суб'єктів владних повноважень: суду та державного виконавця. Тому, на наш погляд, необхідно визначитися, а чи на стільки важлива роль суду у процесі встановлення правонаступництва.

Якщо розглянути приведення рішення до виконання в разі смерті стягувача, то питання правонаступництва, на наш погляд, має вирішуватися у безспірному порядку, але з урахуванням принципу диспозитивності. Так, все майно, належне померлій особі і, в тому числі, право вимоги до третіх осіб, яке встановлене в рішенні суду, якщо допускається правонаступництво, переходить до спадкоємців або визнається відумерлим і переходить до територіальної громади. Питання спадкування розглядаються не судами, а нотаріусами, які й мають вирішувати питання про правонаступництво. При цьому, право вимоги може належати одному із спадко-

